

**RELACJA Z PRZEPROWADZONEJ KATECHEZY
W ZESPOLE EDUKACYJNO-TERAPEUTYCZNYM
NA III ETAPIE EDUKACYJNYM**

I. KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA ZESPOŁU EDUKACYJNO-TERAPEUTYCZNEGO

W katechezie wzięło udział sześcioro uczniów (pięciu chłopców i jedna dziewczyna)¹:

Adam lat 17 – chłopiec z zespołem Downa; niepełnosprawny intelektualnie w stopniu umiarkowanym; samodzielny w zakresie samoobsługi. Jest uczniem pogodnym, wesołym i towarzyskim. Pisze po śladzie pojedyncze wyrazy i zdania; przelicza na konkretach w zakresie 5. Chętnie wykonuje wydzieranki i wycinanki z kolorowego papieru. Nie rozróżnia podstawowych kolorów. Poprawnie wystukuje rytm melodii, bardzo ładnie tańczy. Pomaga uczniom mniej sprawnym. W czasie zajęć jest zdyscyplinowany, powierzone zadania stara się wykonać prawidłowo do końca.

Ewa lat 17 – niepełnosprawna intelektualnie w stopniu umiarkowanym, samodzielna w zakresie samoobsługi. W sposób właściwy dba o higienę ciała. Swobodnie wypowiada się na zadane tematy. Dbą o sprzęt znajdujący się w klasie. Odwzorowuje proste wyrazy drukowane; ma trudności z odwzorowywaniem liter pisanych. Potrafi wyróżnić cechy obserwowanych przedmiotów. Liczy na konkretach w zakresie 10. Zna podstawowe kolory. W sposób poprawny potrafi posługiwać się materiałami malarskimi. Chętnie śpiewa i uczy się wierszy, piosenek na pamięć. Uczennica spokojna, pogodna, wesoła. Jest koleżeńska i pilna. Pomaga uczniom mniej sprawnym. Przewodzi w grupie. Chętnie organizuje różne formy zabaw dla młodszych dzieci.

Jacek lat 17 – chłopiec z ADHD; niepełnosprawny intelektualnie w stopniu umiarkowanym; samodzielny w zakresie samoobsługi. Wymaga wzmożonej opieki i kontroli z uwagi na dużą pobudliwość psychoruchową. Pomaga kolegom mniej sprawnym np. wiąże im buty. Pisze ze słuchu proste wyrazy, prawidłowo odwzorowuje i pisze z pamięci proste zdania, czyta krótkie teksty, dodaje i odejmuje w zakresie 10 na konkretach. Wykonuje proste układy rytmiczne na instrumentach perkusyjnych, chętnie śpiewa. Lubi bawić się głosem, przeciągać sylaby. Podczas kontaktu z jedną osobą czuje się bezpiecznie i w pełni dowartościowany. Domaga się częstego okazywania uczuć i aprobaty, co wpływa wzmacniająco na pożądane zachowania.

Marcin lat 17 – niepełnosprawny intelektualnie w stopniu umiarkowanym; samodzielny w zakresie podstawowych czynności samoobsługowych. Łatwo nawiązuje kontakty koleżeńskie, porozumiewa się przy pomocy mowy. Chłopiec spokojny, koleżeński. Jest opiekuńczy wobec mniej sprawnych kolegów. Współdziała z innymi podczas wykonywania działań grupowych. Chętnie wykonuje polecenia nauczyciela. Rozumie dłuższe, złożone zdania. Poprawnie formułuje wypowiedzi. Odpowiada zdaniem na zadane pytania. Jego wypowiedzi są logiczne – potrafi wyciągać właściwe wnioski z określonych sytuacji. Potrafi

¹ Imiona uczniów zostały zmienione.

dzielić się z innymi swoimi doświadczeniami i przeżyciami; chętnie wypowiada się samorzutnie. Czyta samodzielnie ze zrozumieniem krótkie teksty i opowiadania. Bardzo dobrze układa rozsypanki wyrazowe i zdaniowe do ilustracji. Posiada bogatą wiedzę z zakresu środowiska społeczno-przyrodniczego. Poprawnie pisze z pamięci i ze słuchu wyrazy oraz zdania. Samodzielnie przepisuje teksty pisane i drukowane. Szybko uczy się krótkich tekstów na pamięć. Chętnie indywidualnie śpiewa. Jego prace plastyczne są schematyczne, słabo zróżnicowane kolorystycznie, ubogie w szczegóły.

Mirosław lat 17 – niepełnosprawny intelektualnie w stopniu umiarkowanym, samodzielny w zakresie samoobsługi, zaradny w prostych sytuacjach. Wie, jak należy się zachować, jednakże nie zawsze postępuje tak, jak mówi. Przypomina o powierzonych mu obowiązkach i sprawach do załatwienia. Chętnie pomaga kolegom mniej sprawnym. Przepisuje z tablicy proste zdania. Liczy na konkretach do 10. Potrafi łączyć przedmioty w pary. Grupuje przedmioty według określonej cechy. Samodzielnie wypowiada się na określony temat, ma duży zasób słownictwa. W sposób prawidłowy korzysta z materiałów plastycznych, chętnie maluje na określony temat. Czasem jego prace zawierają szczegóły nie na temat. Lubi grać w ping-ponga. Chętnie bierze udział w konkursach plastycznych, pracach porządkowych na terenie klasy i szkoły. Niekiedy bywa uparty. Szybko zniechęca się dłużej wykonywanym zadaniem. Oczekuje aprobaty ze strony otoczenia.

Szymon lat 17 – chłopiec z mpd; niepełnosprawny intelektualnie w stopniu znacznym; nadpobudliwy psychoruchowo, agresywny w stosunku do koleżanek i kolegów. Porozumiewa się za pomocą gestów, wydaje nieartykułowane dźwięki. Niechętnie podporządkowuje się nauczycielom. Swoim zachowaniem zakłóca dyscyplinę na zajęciach – prowokuje sprzeczki. Łatwo zraża się trudnościami. Nie potrafi dłużej skoncentrować się nad zadaniem, jakie ma do wykonania - głośno okazuje niezadowolenie: tupie nogami, próbuje przewracać krzesła i stoły. Szymon wymaga częstej pomocy w zakresie samoobsługi (mycie, wycieranie nosa, wiązanie sznurowadeł, dbanie o czystość ciała, ubrania). Nie szanuje swojej i cudzej własności (łamie długopisy, drze zeszyty). Często gubi rzeczy osobiste. Pisze po śladzie prowadzony ręką nauczyciela, samorzutnie rysuje linie koliste. Niechętnie posługuje się materiałami plastycznymi. Jest niestaranny. Chętnie lepi i modeluje w plastelinie, modelinie czy masie solnej. Nakleja gotowe elementy; maluje palcami, stempluje duże powierzchnie papieru. Po zajęciach chętnie sprząta salę: wyciera tablicę, ustawia krzesła i stoliki. Lubi oglądać kolorowe czasopisma i książki. Słucha muzyki z kaset magnetofonowych, wystukuje rytm na instrumentach perkusyjnych.

II. SCENARIUSZ KATECHEZY

Temat: *Żal za grzechy – Pan Bóg przebacza nam grzechy, jeśli za nie żałujemy.*

Cele ogólne:

1. Poszerzanie, utrwalanie podstawowych wiadomości nt. sakramentu pokuty.
2. Mobilizowanie do brania odpowiedzialności za swoje złe postępowanie (przyznanie się do winy, przeproszenie, postanowienie poprawy).

3. Rozwijanie pamięci przez odtwarzanie zdarzeń.

Cele operacyjne:

dla Adama:

- wie, że grzech niszczy przyjaźń z Bogiem i krzywdzi innych ludzi
- rozumie pojęcia: „żal za grzechy”, „postanowienie poprawy”
- wie, że po uczynieniu złego czynu należy: przyznać się do winy, przeprosić, postanowić więcej tego czynu nie popełniać
- potrafi ułożyć ilustracje według chronologii wydarzeń
- współpracuje podczas wykonywania karty do albumu
- w modlitwie przeprasza Boga za swoje złe postępowanie

dla Ewy:

- wie, że grzech niszczy przyjaźń z Bogiem i krzywdzi innych ludzi
- rozumie pojęcia: „żal za grzechy”, „postanowienie poprawy”
- wie, że po uczynieniu złego czynu należy: przyznać się do winy, przeprosić, postanowić więcej tego czynu nie popełniać
- potrafi ułożyć ilustracje według chronologii wydarzeń
- współpracuje podczas wykonywania karty do albumu
- w modlitwie przeprasza Boga za swoje złe postępowanie

dla Jacka:

- wie, że grzech niszczy przyjaźń z Bogiem i krzywdzi innych ludzi
- rozumie pojęcia: „żal za grzechy”, „postanowienie poprawy”
- wie, że po uczynieniu złego czynu należy: przyznać się do winy, przeprosić, postanowić więcej tego czynu nie popełniać
- potrafi ułożyć ilustracje według chronologii wydarzeń
- współpracuje podczas wykonywania karty do albumu
- w modlitwie przeprasza Boga za swoje złe postępowanie

dla Marcina:

- wie, że grzech niszczy przyjaźń z Bogiem i krzywdzi innych ludzi
- rozumie pojęcia: „żal za grzechy”, „postanowienie poprawy”
- wie, że po uczynieniu złego czynu należy: przyznać się do winy, przeprosić, postanowić więcej tego czynu nie popełniać
- potrafi ułożyć ilustracje według chronologii wydarzeń
- współpracuje podczas wykonywania karty do albumu
- w modlitwie przeprasza Boga za swoje złe postępowanie

dla Mirosława:

- wie, że grzech niszczy przyjaźń z Bogiem i krzywdzi innych ludzi
- rozumie pojęcia: „żal za grzechy”, „postanowienie poprawy”
- wie, że po uczynieniu złego czynu należy: przyznać się do winy, przeprosić, postanowić więcej tego czynu nie popełniać
- potrafi ułożyć ilustracje według chronologii wydarzeń
- współpracuje podczas wykonywania karty do albumu

- w modlitwie przeprasza Boga za swoje złe postępowanie

dla Szymona:

- wie, że po uczynieniu złego czynu należy przeprosić

- zna sposoby przeproszenia ludzi i Boga

- potrafi (z pomocą nauczyciela) ułożyć ilustracje według chronologii wydarzeń

- współpracuje podczas wykonywania karty do albumu

Metody pracy:

Pokaz

Modlitwa spontaniczna

Opowiadanie

Pogadanka

Opis

Instruktaż słowny

Układanie ilustracji według chronologii wydarzeń

Wykonanie karty do albumu

Formy organizacji pracy uczniów:

Zbiorowa

Indywidualna (zróżnicowana)

Środki dydaktyczne:

Rekwizyt: czerwony samochodzik (zabawka)

Ilustracje do opowiadania: 1) mały chłopczyk bawi się czerwonym samochodem; 2) chłopczyk siedzi sam w kącie sali i płacze; 3) inny chłopczyk ze skruszoną miną oddaje samochód; 4) zadowoleni chłopcy razem bawią się samochodem

Magnetofon, taśma z nagraniem pieśni pt. „*Ciągle zaczynam od nowa*”

Etykieta – ŻAL ZA GRZECHY

Kolorowa gazeta

Nożyczki, klej

1 kartka z bloku technicznego

Ołówek, kredki

1 „koszulka” (format A-4)

Album pt. „*Sakrament pokuty*” (wykonany na wcześniejszych katechezach)

Przebieg katechezy

- Modlitwa – „*Akt żalu*”.
- Opowiadanie pt. „*Czerwony samochodzik*” połączone z pokazem ilustracji.
- Przypomnienie najważniejszych treści opowiadania.
- Układanie ilustracji według chronologii wydarzeń.
- Wyjaśnienie pojęć: „żal za grzechy”, „postanowienie poprawy”.

- Sformułowanie ogólnych wniosków wynikających z opowiadania.
- Przypomnienie postaw ojca i syna z przypowieści „O dobrym ojcu”.
- Utrwalenie prawdy, że żal za grzechy i postanowienie poprawy są warunkami ważnego przyjęcia sakramentu Pokuty.
- Słuchanie piosenki pt. „*Ciągle zaczynam od nowa*”.
- Krótkie przypomnienie wiadomości z ostatnich katechez oraz indywidualne oglądanie albumu pt. „*Sakrament Pokuty*”.
- Wspólne wykonanie karty do albumu.
- Modlitwa spontaniczna (przepraszania) oraz śpiew pieśni pt. „*Panie, przebacz nam*”.

III. RELACJA Z PRZEPROWADZONEJ KATECHEZY

Program nauczania religii na III etapie edukacyjnym, jako jeden z głównych celów do realizacji wyznacza: „Przybliżenie istoty siedmiu sakramentów świętych i przygotowanie do przyjęcia sakramentu bierzmowania”². Celem katechez, której relację przytaczam, było poszerzenie i utrwalenie podstawowych wiadomości nt. sakramentu pokuty, a w szczególności zapoznanie uczniów z dwoma warunkami ważnego przyjęcia tego sakramentu, tj. żalem za grzechy i postanowieniem poprawy. Temat lekcji brzmiał: „*Żal za grzechy – Pan Bóg przebacza nam grzechy, jeśli za nie żałujemy*”³. Temat ten należy do cyklu sześciu (następujących po sobie) katechez poświęconych sakramentowi pokuty:

1. Poznajemy Pismo święte: „*Opowieść o dobrym ojcu*”
2. Poznajemy sakramenty – Sakrament pokuty (ogólne wiadomości)
3. Nasz grzech powoduje smutek Boga i ludzi
4. Rachunek sumienia – przypominamy sobie grzechy
5. Żal za grzechy – Pan Bóg przebacza nam grzechy, jeśli za nie żałujemy
6. Przepraszamy rodziców, rodzeństwo, kolegów...⁴.

Katechezę rozpoczęliśmy wspólną modlitwą „*Akt żalu*”. Następnie opowiedziałam uczniom historyjkę pt. „*Czerwony samochódzik*”. W trakcie opowiadania pokazywałam ilustracje przedstawiające kolejne wydarzenia:

Opowiem wam dzisiaj historię, jaka wydarzyła się w przedszkolu. Kto wie, co to jest przedszkole? Ewa nieśmiało powiedziała: malutkie dzieci tam chodzą. Kontynuowałam: Tak, zanim dzieci rozpoczną naukę w szkole, chodzą do przedszkola. W przedszkolu, mały Piotruś wesoło bawił się czerwonym

² A. M. Kielar, J. Tomczak, *Program nauczania religii rzymsko-katolickiej uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym, III etap edukacyjny - W ramionach Ojca - Bóg uświęca mnie*, Prymasowskie Wydawnictwo GAUDENTINUM, Gniezno 2008, s.17.

³ A. M. Kielar, *Żal za grzechy – Pan Bóg przebacza nam grzechy, jeśli za nie żałujemy*, w: A. M. Kielar (red.), *Podręcznik metodyczny – Bóg uświęca mnie*, III etap edukacyjny, Prymasowskie Wydawnictwo GAUDENTINUM, Gniezno 2004, s. 131-133.

⁴ A. M. Kielar, J. Tomczak, *W ramionach Ojca. Program nauczania...*, dz. cyt., s. 27-28.

samochodzikiem (pokazałam rekwizyt – samochodzik). *To był śliczny, nowy samochodzik. Dostał go poprzedniego dnia od wujka (zaprezentowałam 1 ilustrację: mały chłopczyk bawi się czerwonym samochodem).*

W pewnej chwili Piotruś poszedł do łazienki. Samochodzik zostawił pod stolikiem. Gdy wrócił z łazienki zajrzał pod stół i ze zdziwieniem stwierdził, że samochodzik zniknął. Szukał wszędzie, ale autka nigdzie nie było. Zmartwiony usiadł w kącie sali. Zrobiło mu się smutno, coraz smutniej, aż nagle kap, kap... z oczu popłynęły mu łezki (pokazałam 2 ilustrację: chłopczyk siedzi sam w kącie sali i płacze).

Do Piotrusia podeszła pani wychowawczyni i spytała: „Piotrusiu, co się stało?” Piotrek pochlipując odpowiedział: „Zginął mój nowy samochodzik”. Pani doradziła mu: „Poszukaj dobrze, może wpadł do pudełka z klockami”. Niee..., Piotruś pokręcił przecząco głową: „Zanim poszedłem do łazienki, zostawiłem go tutaj, pod stolikiem”. Pani rozejrzała się po sali. Gdy upewniła się, że zabawki rzeczywiście nigdzie nie ma, stanowczo zapytała: „Kto wziął autko Piotrusia?” Na sali zrobiło się cicho. Nikt się nie odezwał. „Dobrze, w takim razie obejrzę wasze kieszonki” - powiedziała pani. Nagle w sali rozległ się cichutki płacz. Wychowawczyni podeszła do Jasia i spytała: „A ty, dlaczego płaczesz?” Jasiu odpowiedział: „Bo to ja..., ja wziąłem ten samochodzik i schowałem go, ooo..., tutaj...”. Jasiu pochylił się i zza półki z książeczkami wyjął czerwony samochodzik. Potem zawstydzony podeszedł z autkiem do Piotrusia i powiedział: „Bardzo żałuję, że go wziąłem” (zaprezentowałam 3 ilustrację: chłopczyk ze skruszoną miną oddaje samochodzik). Pani powiedziała: „Skoro chciałeś się bawić tym samochodem mogłeś poprosić Piotrka, a tak, zobacz, jaką wyrządziłeś mu przykrość”. Jasiu odpowiedział: „Teraz wiem, że zrobiłem źle. Bardzo tego żałuję, przepraszam. Już nigdy więcej nie zabiorę bez pytania czyjeś rzeczy”, i na nowo się rozplakał. Ale Piotruś objął Jasia ramieniem i powiedział: „Już się nie gniewam, chodź, pobawimy się razem” (pokazałam 4 ilustrację: zadowoleni chłopcy razem bawią się samochodem).

Opowiedzianą przeze mnie historię wychowankowie wysłuchali w ciszy i w skupieniu (tylko Szymon trochę kręcił się na krześle i pomrukiwał coś pod nosem). Również z zaciekawieniem oglądali prezentowane ilustracje. Jacek stukając palcem w jedną z ilustracji kilka razy powtórzył: *Ten Jasiu, to jest złodziej.*

Następnie przypomnieliśmy sobie najważniejsze treści opowiadania. Stawiałam pytania, np.:

Dlaczego Piotruś płakał? (bo ktoś zabrał mu samochodzik)

Co postanowił uczynić Jasiu, gdy zobaczył smutnego Piotrka? (oddać autko)

Co odczuł w swoim sercu Jasiu? (żał)

W jaki sposób Jasiu naprawił zły uczynek? (przyznał się, oddał autko, przeprosił kolegę).

Uczniowie prawidłowo odpowiadali na zadawane pytania. Upewniwszy się, że rozumieją sens historii, poprosiłam, by indywidualnie podchodzili do stolika, na którym leżały cztery rysunki ilustrujące opowiadanie „Czerwony samochodzik”. Każdego z wychowanków poprosiłam o wykonanie tego samego zadania, tj. ułożenie ilustracji według chronologii wydarzeń i krótkie uzasadnienie swojego wyboru. W kolejności do stolika podchodzili: Marcin, Mirek, Ewa, Jacek, Adam i na końcu Szymon. Tylko Szymon nie potrafił samodzielnie wykonać zadania – układał ilustracje „na chybił - trafił”. Po dłuższym czasie, dzięki mojej pomocy, ilustracje ułożył w poprawnej kolejności. Moja pomoc polegała na sugerowaniu Szymonowi wyboru ilustracji poprzez jej dokładne opisywanie np. *chłopczyk w zielonym sweterku usiadł sam w kącie, zakrył oczy rączkami i płakał. Na którym obrazku chłopczyk siedzi sam i płacze? Chłopczyk ma jasne włosy; chłopiec siedzi...*

Następnie wyjaśniłam uczniom pojęcia: „żał za grzechy” i „postanowienie poprawy”. *Żał za grzechy jest to smutek wynikający z popełnienia złego czynu. Prawdziwy żał prowadzi zawsze do postanowienia poprawy. Kiedy w naszym opowiadaniu wystąpił moment postanowienia poprawy? Mirek pierwszy wykrzyknął: Gdy Jasiu powiedział, że nie zabierze więcej czyjeś rzeczy! Nie ukradnie!*

Przyszła czas na sformułowanie ogólnych wniosków wynikających z opowiadania. Starłam się pomóc uczniom w odkryciu prawdy, że każdemu człowiekowi zdarza się postąpić źle. Jednak po uczynieniu złego czynu należy: z żalem przyznać się do winy, przeprosić, postanowić więcej tego czynu nie popełniać. Tłumacząc to zagadnienie nawiązałam do biblijnej przypowieści o synu marnotrawnym (omówionej i przedstawionej kilka lekcji wcześniej – uczniowie mieli okazję obejrzeć ją we fragmencie filmu pt. „Jezus”). Przypomniałam uczniom postawę syna i ojca: *Gdy syn zrozumiał swój błąd, to postanowił więcej nie grzeszyć, z żalem w sercu wrócił do ojca i prosił go o przebaczenie. A jak zachował się jego ojciec? Marcin szybko odpowiedział: Przebaczył i mocno przytulił.* Wtedy podałam wychowankom prawdę, że żał za grzechy i postanowienie poprawy są warunkami dobrze przeżytego sakramentu pokuty: *Jeśli żałujemy za grzechy i postanawiamy ich więcej nie popełniać - Bóg Ojciec, podobnie jak ojciec z przypowieści o synu marnotrawnym, raduje się z naszego powrotu i przebacza nam winy.*

Poprosiłam, by uczniowie usiedli w kręgu na dywanie. Tę część katechezy zakończyliśmy wysłuchaniem piosenki odtwarzanej z magnetofonu pt. „*Ciągle zaczynam od nowa*”.

Następnie pokazując odpowiednie strony albumu pt. „*Sakrament pokuty*” (wspólnie wykonywanego na katechezach poświęconych temu sakramentowi) przypomnieliśmy sobie najważniejsze wiadomości z ostatnich lekcji:

- przez grzechy oddaliśmy się od Boga;
- przez grzechy nasze serca stają się brudne;
- przez grzechy krzywdzimy innych ludzi;
- Pan Bóg – Dobry Ojciec chce nam przebaczyć grzechy; czeka na nas w Kościele, w sakramencie pokuty;
- aby przystąpić do spowiedzi musimy najpierw przypomnieć sobie grzechy, żałować za nie i postanowić więcej ich nie popełniać.

Potem przekazałam album uczniom, żeby mogli sami, z bliska go obejrzeć. Zauważyłam, że przewracając kolejne kartki bardzo cieszyli się. Słyszałam radosne komentarze: *To ja tu napisałem!, Ja przyklejałam plamy na sercu! Ja przyklepiałem litery na pierwszej stronie!* itp.

Zachęciłam uczniów do wykonania kolejnej strony albumu. Poprosiłam Mirka, aby na kartce z bloku technicznego narysował twarz, która wyraża żał za popełnione grzechy. Marcinowi i Jackowi pokazałam kolorową gazetę. Poprosiłam, by z tytułów artykułów wycięli litery, które utworzą hasło: „**ŻAŁ ZA GRZECZY**” (jako pomoc dałam im etykietę). Zadaniem Ewy i Adama było naklejanie wyciętych liter na kartkę z narysowaną twarzą.

Mirek zerkając na pracę Ewy (niezbyt równo przyklejała litery) upominał ją: *Równo przyklejaj! Pani będzie te kartki pokazywać wszystkim w szkole.* Szymonowi przydzieliłam zadanie „Wielkiego Pomocnika” (podawał gazety, wyduszał klej, zanosił śmieci do kosza). Na koniec, wychowankowie dorysowali na twarzy smutnego człowieka łzy (każdy uczeń jedną) (fot. 1). Gotową pracę Szymon włożył do „koszulki” i wpiął do albumu. W ten sposób powstała kolejna karta albumu pt. „*Sakrament Pokuty*” (fot. 2).

Katechezę zakończyliśmy wspólną modlitwą spontaniczną (przepraszania). Uczniowie m. in. wypowiedzieli słowa:

Przepraszam Cię, Boże, że ukradłem chleb ze stołówki. Przepraszam Cię, Panie Boże, już więcej się to nie stanie (Jacek);

Że byłam niegrzeczna dla Pani (Ewa);

Za to, że nie zawsze Ciebie bardzo kocham (Mirek).

..... *kilka niezrozumiałych dla mnie słów...* (Szymon)

Modlitwę zakończyliśmy wspólnym śpiewem pieśni pt. „*Panie, przebacz nam*”. Stanęliśmy w kręgu i trzymając się za ręce.

Panie, przebacz nam.

Ojcze, zapomnij nam.

Zapomnij nam nasze winy,

Przywołaj, kiedy zbłądzimy.

Ojcze, zapomnij nam.

Panie, przyjmij nas.

Ojcze, przygarnij nas.

I w swej ojcowskiej miłości

Ku naszej schył się słabości.

Ojcze, przygarnij nas.

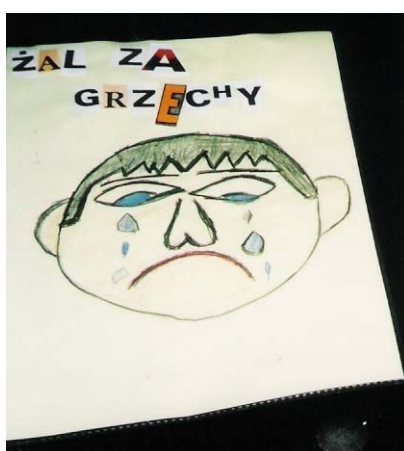
IV. WNIOSKI

- Modlitwa ułatwia intelektualne przyjęcie i emocjonalne przeżycie podanych treści, często też stanowi pozytywną odpowiedź na naukę Bożą. Dowodem na to, są słowa modlitwy wypowiedziane przez jednego z uczniów pod koniec lekcji, której treści dotyczyły żalu za grzechy i postanowienia poprawy: *Przepraszam Cię, Boże, że ukradłem chleb ze stołówki. Przepraszam Cię, Panie Boże, już więcej się to nie stanie*.
- Opowiadanie jest formą wypowiedzi narracyjnej, która służy przedstawieniu fabuły poprzez prezentację rozwoju wydarzeń w czasie. Opowiadanie może więc pomóc uczniom w analizowaniu skutków postępowania. Warto z tej metody skorzystać podczas lekcji, których celem jest uświadomienie wychowankom skutków dobrych i złych wyborów (w omawianej katechezie – opowiadanie pt. „*Czerwony samochodzik*”).
- W opowiadaniu skierowanym do uczniów szkoły życia należy pominąć rzeczy uboczne, które nie wnoszą do głównego zagadnienia. Musi ono składać się ze zdań o prostej budowie i wyrazów znanych im z życia codziennego. Opowiadanie spełni swoją rolę aktywizującą, gdy będzie żywe, zwarte, obrazowe, trzymające w napięciu, połączone z gestami i subtelną dramatyzacją.

- W pogadance syntetyzującej, uczniowie z dużym zaangażowaniem odpowiadali na pytania dotyczące treści opowiadania. Aktywizująca rola pogadanki jest uzależniona od umiejętności formułowania pytań przez nauczyciela. Dobrze postawione pytanie jest sformułowane jasno, jednoznacznie, nie zawiera terminów niezrozumiałych, wymaga od uczniów konkretnej wypowiedzi. Pytania stawiane przez nauczyciela powinny pobudzać uczniów do myślenia, ukierunkować ich tok myślenia, doprowadzić do samodzielnego formułowania sądów.
- W trakcie opowiadania pt. „Czerwony samochódzik” pokazywałam uczniom ilustracje przedstawiające kolejne wydarzenia. Ilustracje ułatwiają przyswajanie treści, są podporą dla wyobraźni. Przyczyniają się do uczuciowego i intelektualnego pobudzenia oraz aktywności wychowanków (Jacek oglądając jedną z ilustracji, z przejęciem kilka razy powtórzył: *Ten Jasiu, to jest złodziej*).
- Ponieważ większość uczniów uczęszczających do szkół życia ma trudności w rozbijaniu treści ilustracji na elementy (a przede wszystkim w rozumieniu związków pomiędzy nimi), dlatego ilustracje przeznaczone dla tej grupy wychowanków muszą być: dużego formatu, realistyczne, pozbawione zbędnych szczegółów, mieć czyste, nasycone barwy.
- Uczniowie po usłyszeniu opowiadania, otrzymali polecenie ułożenia ilustracji według chronologii wydarzeń i uzasadnienia swojego wyboru. Metoda ta pozwala nie tylko na sprawdzenie umiejętności przedstawienia przez wychowanków rozwoju kolejnych wydarzeń, ale również pomaga im w uchwyceniu związków przyczynowo-skutkowych między poszczególnymi zdarzeniami.
- Kolejność podchodzenia uczniów do stoliczka, by wykonać polecenie ułożenia ilustracji według chronologii wydarzeń nie była przypadkowa. Wzywałam uczniów w kolejności: od najbardziej do najmniej sprawnych. Dzięki temu, uczniowie mniej sprawni mogli przysłuchiwać się i obserwować, jak wykonują zadanie uczniowie bardziej sprawni, by później ich naśladować.
- W pogadance, obok pytań, ważną rolę pełnią bodźce werbalne (np. zwroty: „*zastanówcie się*”, „*pomyślcie, co by się stało*”) i pozawerbalne (uśmiech, gest, życzliwe spojrzenie). Bodźce te zachęcają do przełamywania własnej nieśmiałości, lęku, czy obawy przed wyrażeniem własnego zdania.
- Na kilku katechezach poświęconych sakramentowi pokuty uczniowie wspólnie wykonywali album pt. „*Sakrament pokuty*”. Zostali powiadomieni, że album ten będzie służyć jako pomoc dydaktyczna przy omawianiu tegoż sakramentu na wszystkich etapach edukacyjnych (będzie pomocą do nauki dla wszystkich dzieci w szkole). Zauważyłam, że informacja ta wywołała u wychowanków wzrost motywacji do starannego wykonywania powierzonych im zadań. Uczniowie sami wzajemnie upominali się, np.: *Równy przyklejaj! Pani będzie te kartki pokazywać wszystkim w szkole*.

- Podczas lekcji po raz kolejny miałam okazję przekonać się, jak wielką rolę, również w przypadku osób z głębszą niepełnosprawnością umysłową, odgrywa wzmocnienie przez poczucie własnej kompetencji. Uczniowie oglądając wykonane przez siebie kartki albumu, bardzo cieszyli się. Słyszałam wiele radosnych komentarzy typu: *To ja tu napisałem!*, *Ja przyklejałam plamy na sercu!* *Ja przyklepiałem litery na pierwszej stronie!* itp. Przyjemność doznana dzięki doświadczeniu siebie, jako osoby kompetentnej, stanowi bardzo skuteczne wzmocnienie.

V. MATERIAŁY DOKUMENTACYJNE

Fot. 1. Karta „Żal za grzechy” z albumu „Sakrament Pokuty”

Fot. 2. Karty z albumu „Sakrament Pokuty”

VI. DANE AUTORA

Aleksandra M. Kielar - mgr teologii (specjalność: psychologia) i mgr pedagogiki specjalnej (specjalność: pedagogika niepełnosprawnych intelektualnie); przez wiele lat związana z Ruchem *Wiara i Światło*; od 1990 r. katechizuje w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 1 w Gnieźnie; prowadzi Szkolne Koło Teatralne; jest wizytatorem katechetycznym Archidiecezji Gnieźnieńskiej.